

ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ ПРЕВЕНТИВНОЈ АКТИВНОСТИ "Да ли возите технички исправно возило-провјерите"

Ауто мото савез Републике Српске и ауто-мото друштва у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, Министарством саобраћаја и веза и са Агенцијом за безбједност саобраћаја Републике Српске у периоду од 29. јуна 2015. год. до 17. јула 2015. године организовали су и реализовали превентивну активност под називом "Да ли возите технички исправно возило-провјерите". У овој активности вршена је превентивна контрола техничке исправности моторних возила на путевима Републике Српске, те њихова припрема за сезону годишњих одмора. Циљеви ове активности су повећање степена безбједности саобраћаја на путевима РС, смањење броја саобраћајних незгода које настају као последица техничке неисправности возила, те повећање свијести грађана о важности вожње технички исправног возила. Активност је превентивно безбједносног карактера и не садржи репресивне мјере према возачима возила на којима се утврде неисправности. Возила се бирају методом случајног узорка и возачима су током акције подијељени и информативно-едукативни леци са садржајем који упозорава на последице вожње технички неисправног возила. Такође циљ активности јесте да се укаже возачима на евентуалне неисправности, те да се и на лицу мјеста отклоне ситни недостаци на возилима од стране механичара АМС РС.

Контрола техничке исправности моторних возила вршена је на покретном техничком прегледу и на мобилном уређају за испитивање амортизера, који су постављани на локацијама уз магистралне и регионалне правце у РС. Покретни технички преглед је заправо специјално возило које је опремљено свом опремом потребном за квалитетно вршење техничког прегледа. Све је реализовано уз помоћ саобраћајне полиције МУП-а Републике Српске, која је била лоцирана на пунктовима и контролисала и усмјеравала возаче на технички преглед. Техничку исправност возила контролисало је стручно особље АМС РС, тј. водитељ станице техничког прегледа, контролор техничке исправности возила, и механичари АМД-а.

Активност је проведена на подручју Републике Српске на 11 локација, уз сарадњу са локалним ауто-мото друштвима и њихову подршку.

На покретном техничком прегледу извршена је контрола техничке исправности на **265** путничких моторних возила. Потребно је нагласити да узорак контролисаних возила није репрезентативан, тј. да адекватно не приказује цјелокупно стање техничке исправности моторних возила на путевима Републике Српске.

Просјечна старост контролисаних моторних возила износи **16,65** година. Од укупно прегледаних **265** возила **171** је било технички исправно, док је код **94** моторних возила утврђена неисправност појединих елемената и уређаја.

График 1. Однос технички исправних и неисправних контролисаних моторних возила



Табела 1. Приказ броја контролисаних моторних возила и стању техничке исправности по градовима на подручју Републике Српске

рбр	Град/АМД	исправна возила	неисправна возила	укупно прегледано	просјечна старост прегледаних	просјечна старост исп./неисп.
1.	Бања Лука/Крајина	37	18	55	13,47	10,6 16,35
2.	Бијељина/Сигурност	22	11	33	16,97	13,97 19,96
3.	Вишеград	15	10	25	22,6	20,1 25,1
4.	Власеница	13	11	24	17,33	13,8 20,86
5.	И. Сарајево	16	11	27	15,33	12,8 17,85
6.	Модрича/Оптима	11	8	19	16,45	12,98 19,92
7.	Пале	7	4	11	18,36	14,32 22,4
8.	Прњавор	11	6	17	14,4	11,12 17,7
9.	Соколац	7	4	11	17,81	14,12 21,5
10.	Теслић	17	6	23	17,91	15,12 20,7
11.	Фоча	15	5	20	12,55	9,84 15,28
	Укупно	171	94	265	16,65	13,52 19,78

*У Бањалуци контролни прегледи су вршени укупно 5 дана на локацији у кругу АМД Крајина

График 2. Приказ укупног броја исправних/неисправних моторних возила у односу на укупан број контролисаних возила по АМД

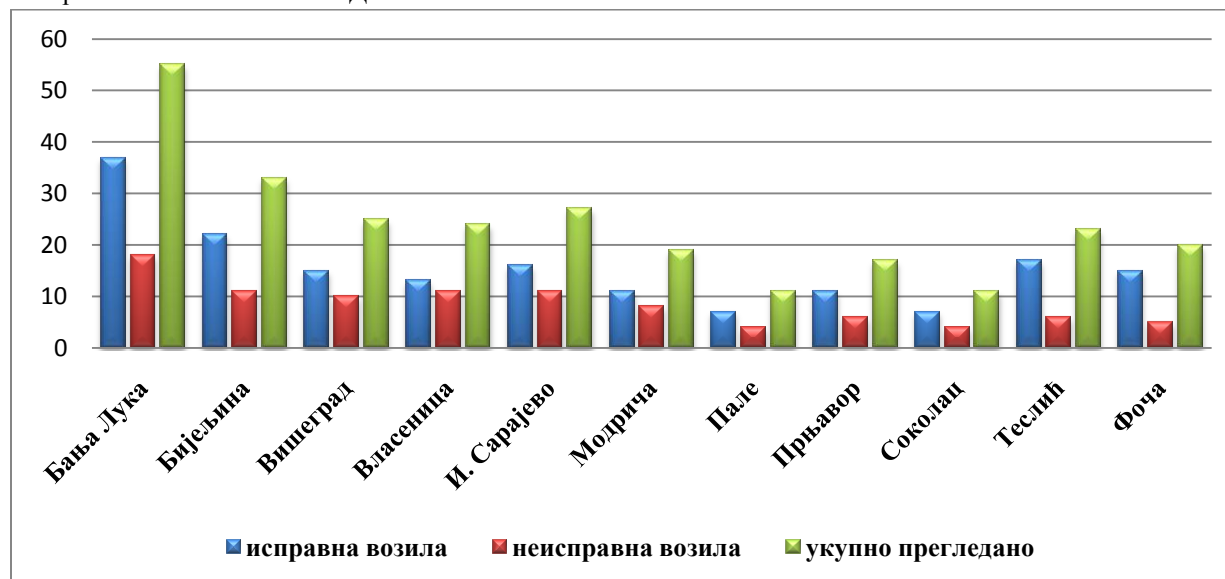
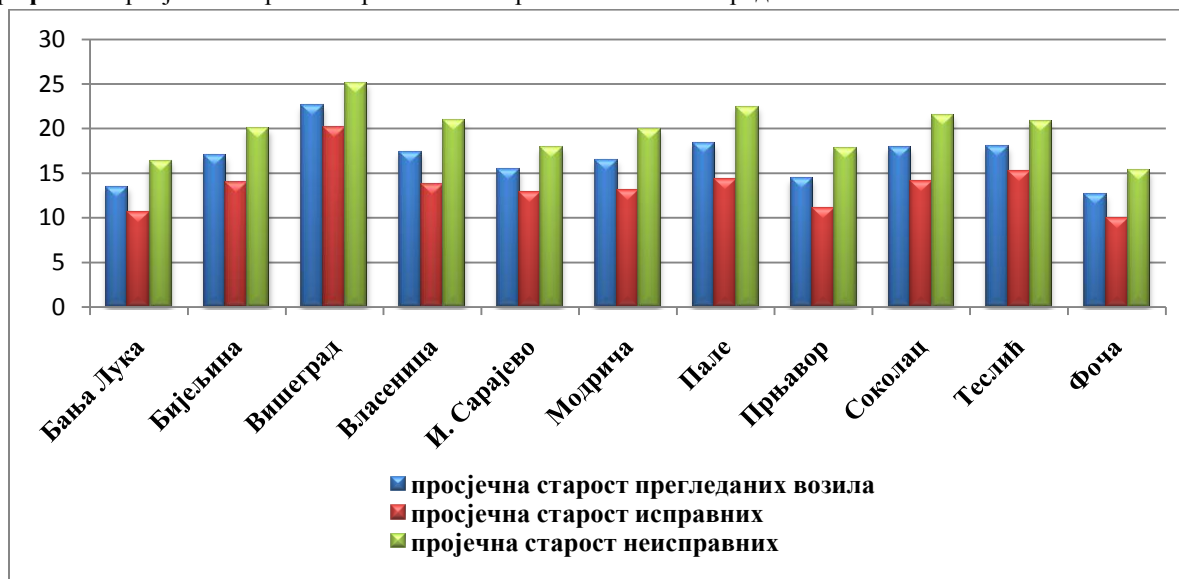


График 3. Просјечна старост исправних/неисправних возила по градовима



Са графика бр. 3. читавају се вриједности за просјечну старост прегледаних возила, како исправних тако и неисправних. Просјечна старост свих прегледаних возила износи **16,65** година, слично као и за претходну годину, а види се да је просјечна старост технички исправних возила **значајно мања** од просјечне старости технички неисправних возила, те имамо просјек **13,52** година код технички исправних, и **19,78** година код технички неисправних возила. Закључак је да старост возила значајно утиче на техничку исправност моторних возила.

Табела 2. Број возила са утврђеним појединим неисправностима на уређајима

контролисани уређаји	кочioni систем (радна кочница)	кочioni систем (помоћна кочница)	уређаји за освјетљавање и свјетлосна сигнализација	уређаји који омогућавају нормалну видљивост	уређај за управљање	елементи овјеса, тачкови	каросерија
бр.	38	63	50	4	20	25	10

График 4. Процентуални удио појединих неисправности на испитаним возилима



У односу на укупан број контролисаних моторних возила **38** возила су имала неисправну радну кочницу што чини **14,34%**, док је **63** возила имало неисправну паркирну кочницу што чини **23,77%** од укупног броја испитаних возила. Неисправност уређаја за кочење као активног елемента безбједности возила често доводи до настајања саобраћајне незгоде. Код **50 (18,87%)** испитаних возила утврђена је неисправност уређаја за освјетљавање и свјетлосну сигнализацију, док је код **20 (7,55%)** возила утврђена неисправност на управљачком механизму. Поред ових уређаја контролисано је и стање каросерије возила (**10** неисправних, **377%**), уређаја који омогућавају нормалну видљивост (**4** неисправних, **1,51%**), те елементи овјеса и пнеуматици (**25** неисправних, **9,43%**).

Са графика 4. може се видјети да међу неисправностима моторних возила предњаче неисправности на кочионом систему, затим систему за освјетљавање и свјетлосну сигнализацију, те на уређају за управљање итд. Из свега овога се може закључити да је највише неисправности утврђено на активним елементима безбједности возила, што

посебно забрињава јер сама њихова неисправност умногоне доприноси настајању саобраћајних незгода. У поређењу са резултатима акције из 2014. године биљежи се сличан број исправних возила у односу на неисправна, те се може закључити да је стање остало на прошлогодишњем нивоу. Гледајући проценте неисправности појединих уређаја на моторним возилима видимо да су се и они смањили у односу на прошлогодишњу акцију. Стање на путевима Републике Српске у погледу техничке исправности возила и даље је врло неповољно и забрињавајуће.

Ауто мото савез Републике Српске је у 2014. години извршио набавку мобилног уређаја за испитивање исправности амортизера, те је заједно са покретним техничким прегледом поред стандардних контрола исправности уређаја на возилу, контрола проширена и на испитивање исправности амортизера, као једног од најважнијих елемената који доприносе већој стабилности и управљивости моторног возила.

Слика 1. и слика 2. Покретни технички преглед и уређај за испитивање амортизера на терену



С обзиром на то да губитком уља у амортизеру нестаје његово својство да ублажи ударце услед наиласка на разне рупе и неравнине на коловозу, долази до тога да точкови губе стални контакт са подлогом и слабије пријањају, те возило постаје нестабилније у вожњи и повећава се могућност настанка саобраћајне незгоде. Лошија путна инфраструктура умногоне доприноси томе да се амортизери убрзано троше, тј. да долази до цурења уља из амортизера. То и није тако лако примјетити и стога се возачима препоручује да провјере исправност амортизера отприлике послје сваких пређених 20000 километара, или двије године експлоатације возила. Возило са истрошеним амортизерима има дужи зауставни пут кочења, а посебно долази до изражаја нестабилност возила у кривинама и на мокром коловозу. Врло често се дешава да је само један амортизер на возилу истрошен, што представља посебну опасност, с обзиром на то да је велика разлика у истрошености између амортизера на истој осовини. Због тога лако може доћи до занешења и окретања возила на путу, и самим тим изазивања опасности на путу и настанка саобраћајне незгоде. Препознајући све ове проблеме АМС РС је проширио палету услуга у превентивној контроли техничке исправности возила и на преглед стања амортизера, како би упозорио возаче на опасности које доносе амортизери у неисправном

стању. Уређај за испитивање амортизера није обавезан дио опреме на станицама техничког прегледа у Републици Српској, а неколицина станица ипак посједује овај уређај, те омогућавају возачима да провјере исправност овог елемента.

Уређај на коме су вршена испитивања амортизера разликује се од сличних уређаја по томе што анализира реакцију амортизера на основу ехо фреквенције (највиша критична фреквенција која помаже кретању возила по коловозу). Резултати мјерења дати су у С.А.Р. вриједностима (кофицијент фазног пригушења). Вриједности су независне од осталих особина возила (маса, притиска у пнеуматицима), у односу на сличне методе до сада познатих мјерења.

Табела 3. Приказ стања амортизера контролисаних возила

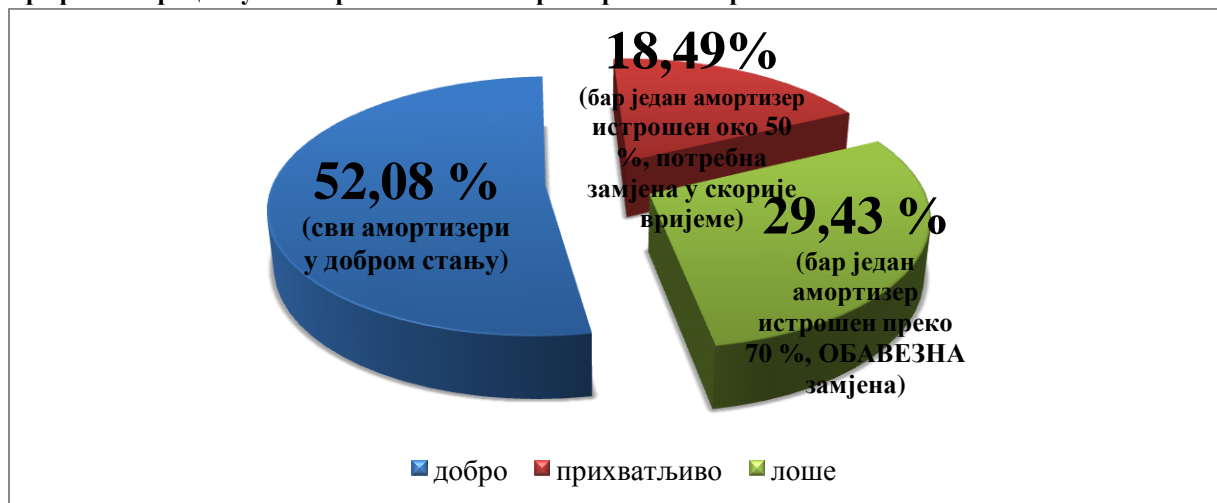
Стање амортизера	добро	прихватљиво	лоше
број контролисаних возила	138	49	78
процент	52,08	18,49	29,43

извор: Истраживање АМС РС

Из табеле 3. и графика 5. можемо видјети да је на уређају за амортизере у оквиру ове активности прегледано укупно **265** возила и да су добијени следећи резултати:

- код **138** возила (**52,08 %**) утврђено је да су сви амортизери у добром стању те да није потребна замјена;
- код **49** возила (**18,49 %**) утврђено је да је бар један амортизер истрошен **око 50 %**, или да је разлика између истрошености амортизера на истој осовини између **20 и 25%**, те да је потребна замјена у скорије вријеме;
- код **78** возила (**29,43 %**) утврђено је да је истрошеност бар једног амортизера **преко 70 %**, или да је разлика између истрошености амортизера на истој осовини већа од **25%**, и у овим случајевима је замјена тих амортизера **ОБАВЕЗНА**.

График 5. Процентуални приказ стања амортизера на контролисаним возилима



Битно је нагласити и да је од технички исправних возила која су прегледана и на уређају за амортизере и на техничком прегледу, код **171** возила које је задовољило на техничком прегледу, **35** возила (**20,46 %**) је имало неисправан бар један амортизер, те самим тим техничку неисправност. Станице техничких прегледа по закону нису обавезне да посједују уређај за контролу исправности амортизера.

Поред истрошености амортизера, неисправношћу се такође сматра и када разлика између амортизера на истој осовини износи више од 25 процената, што је такође уврштено у наведене податке.

Потребно је напоменути да је у случају неисправности једног амортизера, ипак потребно промјенити оба амортизера на истој осовини, како би силе које дјелују на оба точка биле једнаке.

Са графика 5. можемо да видимо да је проценат возила на путевима која имају неисправне амортизере изузетно висок и забрињавајући. Потребно је подићи свијест возача о значају амортизера као елемента стабилности и управљивости возила, како би евентуалним утврђивањем неисправности могли да правовремено реагују, тј. да изврше замјену неисправних амортизера како би што безбједније учесвовали у саобраћају, и заштитили и себе и друге возаче.

Извјештај оведеној активности "Да ли возите технички исправно возило-провјерите", АМС РС ће прослиједити свим институцијама и организацијама саобраћајног система у РС које се баве саобраћајном безбједности и које могу својим активностима и предузимањем разних мјера допринијети повећању техничке исправности возила на путевима Републике Српске, а самим тим и повећању нивоа безбједности саобраћаја.

СЛУЖБА ПРЕВЕНТИВЕ И ОБРАЗОВАЊА АМС РС